

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

MOHATO O PHAHAMENG

KEREITI YA 9

PUDUNGWANA 2014

SESOTHO PUO YA LAPENG P2

MATSHWAO: 60

NAKO: Dihora tse 2

Pampiri ena e na le maqephe a 9.

DITAELO LE LESEDI HO MORUTWANA

1. Pampiri ena e na le dikarolo tse THARO:

KAROLO YA A: Temakutlwisiso

KAROLO YA B: Thutapuo maemong

KAROLO YA C: Kgutsufatso

2. Bala ditaelo TSOHLE ka hloko.
3. Araba dipotso TSOHLE.
4. Qala karolo e NNGWE le e NNGWE leqepheng le LETJHA.
5. Seha mola qetellong ya karolo e NNGWE le e NNGWE.
6. Nomora dikarabo tsa hao jwalo feela ka ha dipotso di nomorilwe pampiring ya dipotso.
7. Tlola mola dipakeng tsa dikarabo tsa hao.
8. Ngola Ka mongolo o makgethe mme o balehang.
9. Dipotso TSOHLE di arajwe ka Sesotho.

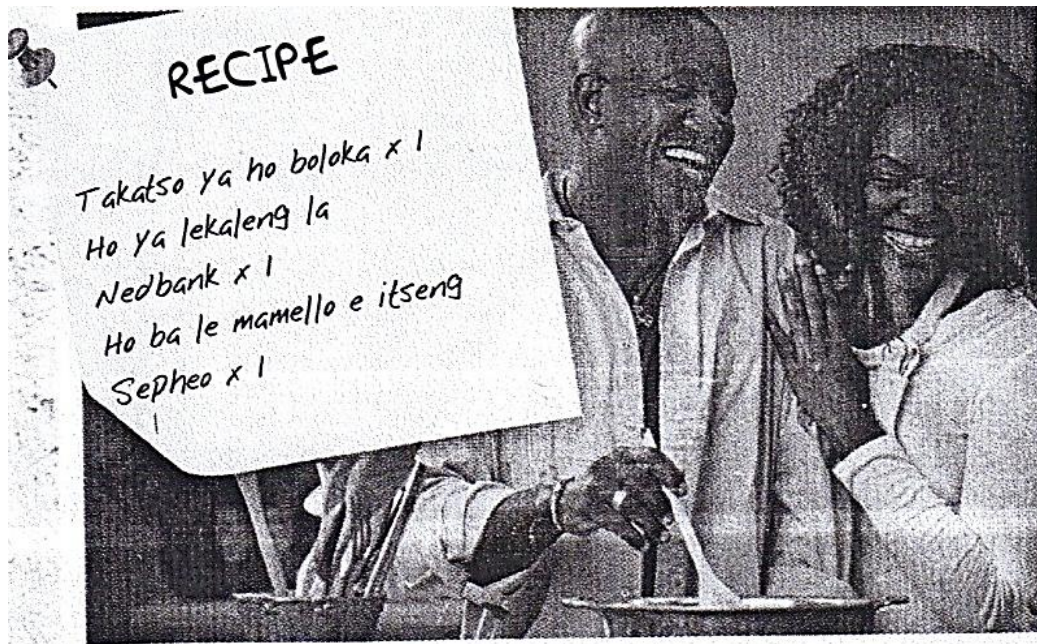
KAROLO YA A: TEMAKUTLWISISO**POTSO YA 1**

Bala seratswana se latelang o nto araba dipotso.

PHETHAHATSA KAHO YA BOPHELO BO BETERE

Jwale ke nako: fumana lenane la diakhaonte tsa banka ho kgotsofatsa ditlhoko tsa tshebeletso bankeng.

Kaofela re a tseba hore ho bohlokwa ho boloka. Hore na ke bakeng sa ntho e kgethehileng, jwalo ka kolo e ntjha kapa nako ya phomolo e leng kgale o e hloka kapa hore feela o be le tshohanyetso. Empa ho boloka tjelete ho ka shebahala ho le thata ha isa ho dikgetho tsohle tse fumanehang: ho tloha ho distokvele ho isa ho dikgetho tse ngata tsa ho banka tse leng teng, tse nang le mabitso a thata jwalo feela. Ka lehlohonolo Nedbank e fana ka dikgetho tse utlwisisehang habonolo tsa ho boloka, tse bopilweng hore di kgotsofatse ditlhoko tsa hao tsa tshebeletso.

Kgetha akhaote e nepahetseng bakeng sa hao.

Ho tloha ho R5 feela ka kgwedi (ho boloka akhaote ya hao e sebetsa) **Akhaote ya Nedbank Ke Yona ya Pay-as-you-use** banka mme o etsa ditshebeletso tse mmalwa feela ka kgwedi. E o dumella ho banka ka cellphone ka ho letsetsa *120*001# ka cellphone ya hao le ho etsa dikopo tsa balance mahala, SMS banking, Cellphone: WAP (kapa difono tse sebedisang inthanete) le diATM tsa Nedbank, Hape o fumana le tshireletso ya lepato ya boleng ba R2 000*. Sohle seo o se hloakang ho bula akhaotne ke bukana e tala ya boitsebiso e nang le barcode le pe eletso ya ho bula ya bonyane R20.

Ka **Nedbank Ke Yona ya Bundle Account** o kgona ho etsa dikopo tsa balance ka eNote, eStatements, ho banka ka intlanete le ho banka ho iketsetswang ho diATM tsa Nedbank. Ka R59 feela ka kgwedi, ho boloka akhaonte ya hao e sebetsa, o boetse o fumana le phihlelo ya mahala ho **MyFinancialLife™**, sesebediswa tsa tsamaiso ya tjhelete sa inthaneteng bakeng sa basebedisi ba ho banka inthaneteng ho o dumellang hore o tsebe tsamaiso ya moputso wa hao, ditshenyehelo le ditjeo. Ntle le ho o fa ho banka ha boleng bo hodimo, **Nedbank Ke Yona Bundle Account** e bile e o fa R2 000 ya tshireletso ya lepato e kenyelleditsweng* le R10 ya ho reka airtime kgwedi tse ding le tse ding tse pedi. Ho bula akhaonte ena o hloka bukana e tala ya boitsebiso, pe eletso ya ho bula ya bonyane R50 le bopaki ba bodulo, jwalo ka akhaonte ya motlakase, metsi kapa akhaonta ya mohala(e sa feteng dikgwedi tse tharo).

Ho boetse ho na le Akhaonte ya Optimum Current, bakeng sa batho ba dilemo tse 55 kapa ho feta mme ba na le ditsetelo tse ding tsa Nedbank. Akhaonte ena ya tshebeletso e o fa lenane le leholo la melemo haeba o boloka bonyane R10 000 kapa ho feta ka akhaonteng e tshwanelehang ya Nedbank fixed, notice deposit kapa JustSave. Melemo e kenyeletsa ditheolelo tse fapaneng tsa ditjeo tsa ditshebeletso, ho se lefe tefiso ya tshebeletso ya kgwedi le kgwedi, dikgulo tsa kontane tse nne tsa khaonthareng le dikopo tsa balanse tsa mahala ho ATM ya Nedbank.

Ho tseba haholwanyane ka akhaonte e nepahetseng bakeng sa ha o bua le mosebeletsi wa Nedbank, letsetsa 0860 555 111 kapa o etele www.nedbank.co.za.

[E Qotsitswe le ho hlophiswa hotswa ho *Bona* ya Sesotho ya Tshitwe 2013]

- 1.1 Bolela hore ditaba tse latelang ke **nnete** kapa ke **mafosisa** mme o fane ka lebaka ho tshehetsa karabo ya hao. “Nedbank ke banka ya bohlokwa.” (4)
- 1.2 Ho ya ka polelo e seratswaneng sa bobedi hothwe ke eng e fumanwang ya boleng ba kete tse pedi (2000)? (2)
- 1.3 Diakhaonteng tse pedi, ya OPTIMUM CURRENT le ya BUNDLE AKHAONTE ke efe e boleng bo hodimo ho feta e nngwe? Fana ka lebaka la karabo ya hao. (4)
- 1.4 Sepheo sa papatso ee ke sefe? (1)
- 1.5 Na ho bohlokwa ho boloka tjhelete bankeng? (2)
- 1.6 Ho ya ka tsebo ya hao, motho o qala ho boloka tjhelete dilemong dife? (2)

- 1.7 Sepheo sa ho boloka tjhelete bankeng ke sefe? (2)
- 1.8 Na o ka kgothalletsa batho ba bang ho boloka tjhelete bankeng?
Hobaneng? (2)
- 1.9 Tjhelete ena e ka boloka akhaonte ya hao e sebetsa kgwedi le kgwedi.
Kgetha karabo e nepahetseng ho tse latelang:
- A R10
  - B R50
  - C R5
  - D R20
- (1)

MATSHWAO A KAROLO YA A: 20

KAROLO YA B: TSHEBEDISO YA PUO**POTSO YA 2**

- 2.1 Lebitso le latelang le lobokantswe, ngola lebitso lena ka tsela e nepahetseng. “*kodihitlo*” (2)
- 2.2 Ke hobaneng ha re tshwanela ho beha kgutlo qetellong ya polelo e nngwe le e nngwe? (2)
- 2.3 2.3.1 Fetolela dipolelo tse latelang ho lekgathe lefetile.
- (a) Ntatemoholo o boloka tjehele ya hae bankeng (2)
- (b) Banka ya Nedbank e nthusa haholo. (2)
- 2.3.2 Qolla leetsi polelong e latelang.
- Malome o banka tjehele ya hae bankeng ya Nedbank. (2)
- 2.4 Fana ka leakaretsi le seratswaneng sa bobedi. (1)
- 2.5 Bolela hore lebitso “TSHOHANYETSO” le bolelang? Le sebedise polelong ya hao ho bontsha kutlwisiso ya hao. Se ngole polelo e seratswaneng. (4)
- 2.6 Hanyetsa polelo e latelang, ha o banka le banka ya NEDBANK o fumana phaello e ngata. (2)
- 2.7 Ngola meemedi bakeng sa mabitso a latelang:
- 2.7.1 tjehele (2)
- 2.7.2 ditshebeletso (2)
- 2.8 Ngola bongata ba lebitso ‘moputso’. (2)
- 2.9 Fetolela polelo ena ho puo pehelo.
- “Banka ya NedBank e nthusa haholo.” Ho bolela ntate. (2)

[25]

POTSO YA 3

Ngola seratswana se latelang hape, o lokise diphoso tsa mongolo o be o kenye matshwao a puo a hlokehang moo a siilweng. Bontsha moo o lokisitseng ka ho seha mola.

Kgvedi ya phato ke kgvedi ya pele ya selemo sa Basotho Ke kgvedi ya moya o mongata haholo. Dipalesa dithunya ka yona. E hlahlangwa ke kgvedi ya Loetse. Mofuthu o qala ka nako ena ya selemo. Ke mang ya sa tsebeng taba tsee

(5 x 1) [5]

MATSHWAO A KAROLO YA B: 30

KAROLO YA C: KGUTSUFATSO

POTSO YA 4

Bala seratswana se latelang o nto se kgutsufatsa ka mantswa a 70–80.

SOWETO E A TSEBISWA

Seterata sa Vilakazi se ruile setso le nalane. Mona batho ba lwanetse tokoloho; bahlodi ba moputso wa Nobel Peace ba babedi ba dutse seterateng sena le nalane ya demokerasi e se e qoqwa bononong. Ke mona moo re kopanang le Thando Thabethe ya thabileng, ya ketekang letsatsi la hae la tswalo ka la 18 Phupjane – matsatsi a mabedi ka mora letsatsi la Batjha ka la 16 Phupjane. Bongata ba lona le ka tsebella enwa ya dilemo di 24 paleng ya metlae, *MyPerfect Family* ho SABC1. Thando ke DJ ya radiyong hape e qadileng e le mmadi wa ditaba seteisheneng sa UJ (University Of Johannesburg). Ho tloha moo a leba YFM.

SETERATA SA VILAKAZI

“O iphifatsa mahala, ke a bona,” ho bua mohahlaudi, ya ntseng a ja restjhurenteng e tletseng le e tummeng ya Sakhumzi. Ra shwa ke ditsheho, ra thuseha ho qala ho nka ditshwantsho – ho mme wa mme, Thembi, dilemo tse nne tsa pele tsa bophelo ba ka. Ka mora moo, ka fallela Protea Glen le mme, mme ka qeta matsatsi a ka a sekolo sa poraemari moo. Empa, Soweto haesale e le lekeishene le motheo wa ka,” ho rialo Thando.

HO POTAPOTWA KE MEKAUBERE

“Ke kene Ehlathini pre-school ka 1993, e pela ntlo ya Winnie Madikizela-Mandela ya mehleng. Ho a makatsa ho nahana hore ha re ne re le ka phaposing, ba ha Mandela ba ne ba le monyakong o hlahlamang, Thando o bua ka thabo. “Ke motlotlo hore ke bile karolo ya setjhaba sa bona, le ha ke lakatsa e ka nka be ke le moholwanyana hore ke utlwisise tsohle hantle. Leha ho le jwalo, ke rata hore nka re: Ke kene sekolo pela moo mopresidente wa mehleng wa mokaubere Nelson Mandela a dutseng nako e telele.”

LEHAE LE HOLE LE HAE

Sebohodi sena ha se sa dula Soweto. “Ke se ke na le sebaka sa ka Randburg mme ke etela nkgono hangata ka moo ke kgonang, mafelo a mang le a mang a beke ha ke sa sebetse.” Jwale ka ha seterata sa Vilakazi e se e le setsi se hohelang bahahlaudi, Thando o thabetse hore lekeishene la habo e se e le sebaka seo batho ba tswang hohle mafatsheng ba fihlelang ho sona.

MATSHWAO A KAROLO YA C: 10
MATSHWAO KAOFELA: 60
MATSHWAO A FETOLETSWE (60 ÷ 2): 30